

**NOUA GEOGRAFIE
A LOCURILOR DE MUNCĂ
DIN ROMÂNIA**

PERSPECTIVE SPAȚIALE ALE PIETEII MUNCII

**NEW GEOGRAPHY
OF JOBS IN ROMANIA**

SPATIAL PERSPECTIVES OF THE LABOR MARKET

**DR. CRISTINA LINCARU, CSII
INCSMPS**

**NOUA GEOGRAFIE
A LOCURILOR DE MUNCĂ
DIN ROMÂNIA**

PERSPECTIVE SPAȚIALE ALE PIETEI MUNCII

**NEW GEOGRAPHY
OF JOBS IN ROMANIA**

SPATIAL PERSPECTIVES OF THE LABOR MARKET

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2017**

Colecția ȘTIINȚE ECONOMICE

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LINCARU, CRISTINA

Noua geografie a locurilor de munca din România : perspective spațiale ale pieței muncii = New geography of jobs in Romania : spatial perspectives of the labor market / Cristina Lincaru. - București : Editura Universitară, 2017

Conține bibliografie
ISBN 978-606-28-0662-0

331

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062806620

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2017
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

Cuvânt înainte	9
Introducere	11
Mulțumiri	16
1. Noua geografie a locurilor de muncă	17
1.1. Context teoretic.....	17
1.2. Scurtă trecere în revistă a rezultatelor recente de cercetare la nivel național	18
1.2.1. Aspecte și caracteristici ale noului context economic și social în care funcționează piețele muncii.....	18
1.2.2. Explorarea modelului sectorial de creștere și a intensității ocupării forței de muncă și a productivității în România prin utilizarea Instrumentului de generare a locurilor de muncă și de descompunere a creșterii economice dezvoltat de Banca Mondială (JoGGs).....	21
1.2.3. Profilul teritorial al resurselor de muncă cu potențial creativ după sectoare de activitate	24
1.2.4. Determinarea efectelor de multiplicare calitativă și cantitativă în ocupare și productivitate la nivel sectorial, după concentrarea teritorială a locurilor de muncă creative.	25
2. Multiplicatorul mediu al ocupării	27
2.1. Multiplicatorul mediu al ocupării în contextul Noii Economii a Geografiei	27
2.2. Multiplicatorul mediu al ocupării – metodologie	30
2.2.1. Multiplicatorul – concept și definiție.....	31
2.2.2. Multiplicatorul ocupării – domeniul de aplicare.....	31
2.2.3. Utilizarea instrumentelor de tip multiplicator.....	31
2.3. Modelul sectorului de bază și a multiplicatorului local.....	32

2.3.1. Sectoare economice de bază, sectoare economice non-bază.....	32
2.3.2. Ipoteza modelului sectoarelor de bază și a multiplicatorilor locali	33
2.3.3. Unitatea de măsură și delimitarea regională	33
2.3.4. Limite și aspecte particulare induse de utilizarea ocupării ca măsură a activității economice	34
2.3.5. Delimitarea regională – stabilirea unității de analiză statistică regională.....	35
2.4. Determinarea sectoarelor de bază cu „Modelul Cota Locală”..	38
2.5. Rezultatele modelului – o imagine a noii geografii a locurilor de muncă în România	41
2.6. Comentarii cu privire la noua geografie a locurilor de muncă din România.....	48
3. Concluzii cu relevanță pentru politici	50
3.1. Scopul și importanța analizei	50
3.1.1. Contrafactual – ignorarea rezultatelor din cercetare	51
3.1.2. Avantaje / efecte ale aplicării recomandărilor	52
3.2. Principalele concluzii.....	53
3.3. Recomandări	56
English version	59
New Geography of Jobs in Romania - Spatial Perspectives of the Labor Market	59
Foreward	59
Introduction	63
Acknowledgements.....	68
1. New Geography of Jobs	69
1.1. Theoretical background	69
1.2. Brief overview of recent national research results.....	70
1.2.1. Aspects and characteristics of the new economic and social context in which labor markets operate.....	70

1.2.2.	Exploring the Sectoral Pattern of Growth and its Employment and Productivity Intensity in Romania using the World Bank’s Job Generation and Growth Decomposition Tool (JoGGs).....	72
1.2.3.	Territorial profile of work resources with creative potential by economic sectors.....	76
1.2.4.	Determining the qualitative and quantitative multiplier effects in employment and productivity at sectoral level by the territorial concentration of creative jobs.	76
2.	The average employment multiplier	78
2.1.	The average multiplier of employment in the context of the New Economy of Geography	78
2.2.	The average employment multiplier – Methodology of calculation.....	81
2.2.1.	Multiplier - concept and definition	81
2.2.2.	Employment multiplier – domain of applying.....	82
2.2.3.	Using multiplier tools	82
2.3.	Basic sector model and local multiplier	83
2.3.1.	Basic economic sectors, non-basic economic sectors... ..	83
2.3.2.	Basic sectors model and local multiplier hypothesis	84
2.3.3.	Unit of measure and regional delimitation.....	84
2.3.4.	Limits and particular aspects induced by employment as a measure of economic activity	85
2.3.5.	Regional delimitation - establishment of the regional statistical analysis unit	85
2.4.	Determining the base sectors with the “Local Quotation Model”	88
2.5.	The results of the model - a picture of the new geography of jobs in Romania	91
2.6.	Comments on the new geography of jobs in Romania	98
3.	General policy-relevant conclusions	100
3.1.	The purpose and importance of the analysis	100
3.1.1.	Counterfeit - if ignoring the research results	101

3.1.2. Benefits / effects of applying recommendations.....	102
3.2. Main conclusions	103
3.3. Recommendations	106
Hartă /Map	108
Bibliografie / References	109
Aplicație spațială în Arc Cloud: Populația ocupată din sectorul Act 17/ CAEN Rev 2 după nivelul de educație, sex și vîrstă – scurta prezentarea	119
Activitate în rețele / Network activities	120

CUVANT ÎNAINTE

Lucrarea „Noua geografie a locurilor de munca din România - Perspective spațiale ale pieței muncii” aduce în atenție noua orientare a teoriei și practicii dezvoltării creșterii economice către politicile bazate pe spațiu (place based policies). În contextul globalizării și al economiei cunoașterii, trendurile în teoria și practica intervențiilor publice, mai ales în domeniul socio-economic sunt regândite radical. Barca & McCann & Pose (2012, p.149) afirmă că succesul politicilor publice este condiționat de bazarea lor simultan pe locații și pe oameni. Găsim acest mod de gândire aplicat pentru România în premieră de către autoare, cu evidențierea în premieră națională a rapoartelor de multiplicare ale ocupării în contextul diversității locațiilor la nivel UAT2 după numărul de sectoare CAEN Rev. 2 și a numărului de salariați, inclusiv salariați cu nivel de educație terțiar (la 2 digiti, utilizează microdate de Recensământ 2011 furnizate de INS). Este analizată și distribuția spațială a multiplicatorilor ocupării, calculați după Metoda Cotei Locale (Florence, 1929) în termenii lui McCann (2001) și Moretti (2012), ca instrument util în amplificarea eficienței politicilor și a controlului intervențiilor potențiale ale acestora (în termeni de spațiu, durată, intensitate, tipurile de intervenții armonizate). Rezultatele sintetice ilustrează itinerarul parcurs de autoare pornind de la concepte și aspecte teoretice dezvoltate în literatură, ilustrarea de metode de calcul a multiplicatorului ocupării pe baza Metodei cotei locale și finalizate cu concluzii și recomandări pentru politici. Ministerul Muncii și Justiție Sociale (MMJS) din România prin preocupările specifice domeniului pieței muncii și ocupării în contextul modernizării instituționale și mai ales al eforturilor sale susținute în ultima vreme, este poziționat ca principal beneficiar potențial al acestor rezultate. Subiectul se subînscrie Obiectivului General al Strategiei Naționale pentru ocupare: “atingerea unui nivel sustenabil de ocupare a forței de muncă susținut de competitivitate economică, coeziune socială și dezvoltare durabilă”, prin crearea de (noi) locuri de muncă și de reducere a disparităților regionale (HG 1071/2013), companie este continuată și în Planul Național de Reformă 2017 (PNR, 2017, p.35). MMJS deja utilizează instrumente spațiale pentru dezvoltarea de politici bazate pe locație, prin crearea de hărți într-un proiect al Băncii

Mondiale privind dezvoltarea umană locală, detaliate la nivel de județ într-un Atlas al zonelor rurale marginalizate (Tesliuc, et. al 2016).

Semnalăm racordarea topicurilor de cercetare naționale cu topicuri ale cercetării Europene, cu referire la proiectul ESPON aflat în desfășurare (2016-2017): Geografia noii dinamici a ocupării în Europa¹.

Încheiem cu evidențierea unui ultim aspect pe care îl considerăm esențial – cel al utilizării unei infrastructuri de cercetare standardizate cu impact global, cu un grad mare de interoperabilitate – utilizarea softurilor de Arc Gis și Arc Cloud furnizate de ESRI Romania. Rezultatele geocoordinate la nivel NUTS 5 ale acestei lucrări, prin utilizarea hașurilor dinamice GIS pot fi detaliate la granularitatea amintită și, mai mult – extrem de important – integrate spațial cu alte rezultate ale altor cercetări.

Politicile bazate pe locații și pe capital uman impun abordări complexe, cu eforturi depuse în rețele instituționale în huburi digitale pentru inovare dar, foarte important, au ca output realizarea de investiții cu efecte de multiplicare mare. Aceste abordări și practici noi au nevoie de instrumente adecvate, necesitate pe care autoarea dorește să o semnaleze și prin această lucrare.

*Draga Atanasiu
27 Noiembrie 2017*

¹ <https://www.espon.eu/employment-dynamics>

INTRODUCERE

Un obiectiv de interes comun pentru UE deci și pentru România este cel de realizarea unei creșteri durabile, inteligente și favorabile incluziunii pe o piață internă competitivă, contribuind, în același timp, la eforturile depuse de statele membre în direcția unei utilizări mai eficiente a finanțelor publice. (Punctul (2) REGULAMENTUL (UE) NR. 651/2014)

Noile instrumente de intervenție în economie stabilite prin Regulamentul (CE) nr. 800/2008 și a Cadrului comunitar pentru ajutoarele de stat, sunt diverse și includ și ajutoare de stat pentru cercetare, dezvoltare și inovare (CDI). Rolul CDI devine esențial în utilizarea mai eficientă a finanțelor publice prin identificarea disfuncționalităților pieței și adecvarea modalităților de acordare a întregii tipologii de ajutoare de stat în sensul minimizării acestora. Regulamentul 651/2014 stabilește că *„disfuncționalitățile pot împiedica piața să atingă volumul optim al producției și pot conduce la ineficiențe legate de externalități, de diseminarea bunurilor sau a cunoștințelor publice, de caracterul imperfect și asimetric al informațiilor și de disfuncționalități de coordonare și de rețea”*.

Interesul comun pentru realizarea unei creșteri economice însoțită de crearea de locuri de muncă și de creșterea calității vieții a fost reafirmat recent în documente ale Comisiei Europene prin abordări integrate cu privire la: „Locuri de muncă, creștere economică și investiții pentru stimularea creșterii - fără crearea de noi datorii” (Commission Priority: Jobs, Growth and Investment, Creating jobs and boosting growth – without creating new debt) și adoptarea unui pachet de investiții (Programul Operațional Regional) în valoare de 8,2 milioane de euro², destinat „Creării de locuri de muncă și îmbunătățirii calității vieții în regiunile din România”.

În cadrul „Raportului de țară al României pentru 2015, și a bilanțului aprofundat privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macro-economice” sunt prezentate rezultatele evaluării economiei României în contextul analizei anuale a creșterii efectuate de Comisia Europeană:

² https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/cretu/announcements/creating-jobs-and-improving-quality-life-romanian-regions-eu-adopts-investment-package-worth-eu82_en

- „Înainte de criză, România înregistra rate ridicate de creștere a PIB, care s-au dovedit a fi nesustenabile având în vedere dezechilibrele apărute.
- Odată cu declanșarea crizei, intrările de capital privat străin au scăzut brusc;
- Creșterea economică a revenit la valori pozitive începând din 2011 și se preconizează că va continua să fie robustă în perioada 2015-2016
- Sunt necesare progrese suplimentare în ceea ce privește convergența reală cu media la nivelul UE.
- Criza a avut un impact considerabil și de durată asupra economiei României
- Nivelul investițiilor se situează în continuare peste media UE
- Productivitatea totală a factorilor este proiectată să crească treptat în următorii ani, în timp ce contribuția factorului muncă la creștere este, în linii mari, neutră.” {COM(2015) 85 final}p.4)³

Realizarea unei creșteri economice sustenabile - în sensul unei creșteri economice însoțită de creare de locuri de muncă, în condiții de creștere de productivitate cu rezultate direct în creșterea calității vieții reprezintă un subiect de interes pentru mai multe politici:

o **Politica de coeziune** prin realizarea convergenței reale. Convergența reală rămâne un obiectiv esențial pentru România, aspect iterat de academicianul Iancu încă din anul 2005. Acoperirea decalajelor în termeni de dezvoltare dintre România și UE implică alături de egalizarea productivității și a venitului pe cap de locuitor. În cadrul Programului de convergență pentru perioada 2015 – 2018, este raportată convergența reală a României la aproximativ 50% din media UE28, considerând convergența reală a fi: „evaluată prin decalajele față de media europeană a produsului intern brut pe locuitor exprimat prin puterea de cumpărare standard (PCS), România a progresat semnificativ în ultimii doi ani, situându-se în prezent la circa 55% față de media UE-28, comparativ cu 54,5% în 2013 și 52,8% în 2012” (Program convergență 2015-2018⁴, p.5). Menționăm că această tendință pozitivă este menținută, astfel în 2016 acest nivel este de 59%, cu 4pp mai mare față de 2014 (de 55%) [tec00114]⁵. Printre Recomandările pentru România ale Consiliului din 2015 se menționează că „reducerea sărăciei și a excluziunii sociale continuă să fie o provocare majoră pentru România. Deși este în scădere, rata persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială rămâne ridicată, atingând 40 % în 2013, cu mult

³ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/cr2015_romania_ro_0.pdf

⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/cp2015_romania_ro_0.pdf

⁵ [...] Eurostat indicators code

peste media din UE...”⁶ Semnalăm că această rată prezintă o tendință accentuată de a scădea cu mai mult de 1.5pp la nivelul (date provizorii) 38,8% în 2016 [tsdsc100].

○ **Politicile de piața muncii și de ocupare.** Tot în cadrul Raportului de țară 2015, se formulează următoarea concluzie referitor la „Dinamica pieței muncii prezintă semne de îmbunătățire, însă există în continuare probleme structurale. Sărăcia și excluziunea socială continuă să afecteze o mare parte a populației.” (COM(2015) 85 final}p.2):

- „Piața muncii prezintă semne de îmbunătățire în 2013 și în 2014. În România, rata de ocupare a forței de muncă și rata de activitate continuă să fie printre cele mai scăzute din UE. Rata de ocupare a forței de muncă pentru grupa de vârstă 20-64 de ani a stagnat în 2013, după care, în al treilea trimestru din 2014, a crescut până la 67,4%” (COM(2015) 85 final}p.6). Începând cu anul 2015, al doilea trimestru este vizibilă relansarea economică, unde nivelurile ratei de ocupare a forței de muncă cresc în mod continuu, comparativ cu nivelul din 2014. Nivelul 2017 al celui de-al doilea trimestru pentru rata de ocupare a forței de muncă a fost de 70,5%, mai mare cu 4,5 pp față de nivelul înregistrat în cel de-al doilea trimestru al anului 2014. [lfsq_ergan] Cel mai mare salt este realizat foarte recent, rata de ocupare de 20-64 depășește pragul de 70% în al doilea trimestru al anului 2017, în creștere cu 4,3 puncte procentuale față de primul trimestru al anului curent. Rata anuală de ocupare a forței de muncă în 2016 pentru același grup de vârstă a fost de 66,3%. [lfsi_emp_a].

- „Șomajul s-a situat la un nivel relativ stabil, chiar și în timpul crizei. În România, rata șomajului a oscilat în jurul valorii de 7% pentru o lungă perioadă de timp, inclusiv pe parcursul crizei. Această valoare este mai mică decât media grupului de țări cu caracteristici similare și a UE” (COM(2015) 85 final}, p.6) În 2016, rata șomajului a scăzut cu 1,2 puncte procentuale față de nivelul din 2014, atingând nivelul de 5,9% [tsdec450].

○ **Politica de CDI.** În România, în anul 2015 nivelul cheltuielilor brute pentru cercetare și dezvoltare (% din PIB) a fost de 0,49% (0,27% din PIB - sectorul public și 0,22% din PIB - sectorul privat)⁷ „mai mare cu 0,11 puncte procentuale față de nivelul din 2014, însă departe de obiectivul național de 2% pentru 2020.

În ierarhia inovării, după măsurarea performanței medii a inovării, România ocupă ultima poziție în 2016, alături de Bulgaria, cu eticheta „Modest Innovators”, reflectând o performanță de inovare semnificativ mai

⁶ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015H0818\(02\)&from=RO](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015H0818(02)&from=RO)

⁷ <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-national-reform-programme-romania-en.pdf>

mică decât media UE (European Innovation Scoreboard, 2017): „în timp, performanța a scăzut cu 14,1% față de cea a UE în 2010”⁸. Sistemul de inovare prezintă ca puncte forte relativ mediul favorabil inovării, impactul vânzărilor și resursele umane și slăbiciunile relative sunt: Inovatori, Investiții Firme și Finanțe și sprijin”. (Tablou de bord european privind inovarea, 2017)

Raportul privind Competitivitatea Globală 2017-2018 trage o alarmă cu privire la pierderea competitivității de la cel mai bun rang recent de 53/140 în 2015-2016, până la 68/137 în 2017-2018. Performanța îngrijorătoare este indicată de sub-indicele factorilor inovării și sofisticării, o dimensiune în care se află cel mai mare decalaj față de cei mai buni performeri.

Principala provocare pentru România rămâne nivelul scăzut al competitivității, care are consecințe semnificative asupra sistemului de cercetare și inovare. Sectoarele tehnologice ridicate și medii ale economiei nu contribuie suficient la balanța comercială, cererea de cunoștințe rămâne slabă și cultura inovării continuă să fie subdezvoltată Raportul privind Competitivitatea Globală 2017-2018 clasifică România ca o economie în tranziție de la etapa a 2-a (economia bazată pe eficiență) la cea de-a treia etapă (economia bazată pe inovare), alături de Polonia și Arabia Saudită.⁹

Productivitatea muncii a crescut, dar nu s-a bazat pe inovare. Productivitatea muncii pe oră (ESA 2010) a crescut cu 13,2 puncte procentuale, de la 119,5% în 2014 la 137,2% în 2016 (date provizorii) [tsdec310] În termeni relativi, diferența de productivitate dintre UE 28 este încă importantă. Productivitatea muncii pe persoană ocupată și ora lucrată în România în 2016 a fost de 62,5% (UE28 = 100) (date provizorii), în creștere cu 5,7 puncte procentuale față de nivelul din 2014. [tesem160]

Indicele ecoinovării indică o scădere bruscă de la 74% în 2014 la 69% în 2016, indicând un nivel scăzut de performanță al economiei românești în ecoinovare comparativ cu media UE¹⁰.

La nivel de management strategic o mare importanță o au două documente programatice esențiale pentru dezvoltarea viitoare a României: Strategia CDI 2014-2020 și Strategia Națională Pentru Competitivitate 2014 – 2020, în care se recunoaște faptul că inovarea nu reprezintă încă un factor central al dezvoltării economice și sociale în România. Remarcăm ca un

⁸ <http://ec.europa.eu/docsroom/documents/23936>

⁹ <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>

¹⁰ http://data.trendeconomy.com/dataviewer/eurostat/sd_ec_inn/t2020_rt200?kf=t2020_rt200_DSD&time_period=2010,2011,2012,2013,2014,2015,2016&geo=RO&unit=I_EU

aspect pozitiv stabilirea unor priorități și obiective coerente care urmăresc creșterea competitivității României.

○ **Calitatea vieții** este îmbunătățită în ceea ce privește dimensiunea economică, dar nu și în termeni de sănătate (de exemplu în anii de viață):

- PIB real pe cap de locuitor în volumele legate de lanț (2010), crește cu 700 de euro în 2016 la 7600 de euro pe cap de locuitor (prețurile din 2010) comparativ cu 2014. [tsdec100]

- Dar speranța de viață în ultimii ani stagnează. În perioada 2013-2015, speranța de viață în valoare absolută la naștere - femei a fost de 78,7 ani și la bărbați 71,5 ani.

În cadrul Institutului Național de Cercetare Științifică în domeniul Muncii și Protecției Sociale a fost dezvoltat proiectul de cercetare „Noua geografie a locurilor de munca din România Perspective spațiale ale pieței muncii”, în cadrul Programului Nucleu: **Ocupare de Calitate, Politici Sociale Inovative, Coeziune și Incluziune Socială**, finanțat de Ministerul Cercetării și Inovării. Proiectul contribuie în mod definitiv la consolidarea inovării ca un factor central al dezvoltării economice și sociale în România. Proiectul susține îndeplinirea obiectivului strategic și a direcțiilor de acțiune din Strategia 2016-2020 a INCSMPS, după cum urmează:

Obiectivul 1. Sprijinirea dezvoltării ariilor tematice cheie, în conformitate cu misiunea INCSMPS, prin inovarea tehnicilor de cercetare corelat cu utilizarea achizițiilor de cunoștințe deja acumulate în perioadele anterioare.

Direcții de acțiune:

1. Promovarea cercetărilor axate pe elaborarea sistemelor de indicatori și a metodologiilor de măsurare a rezultatelor și eficienței politicilor de ocupare inovatoare, evaluarea ex-ante a impactului acestor politici asupra creșterii calitative și cantitative a ocupării forței de muncă, asupra creșterii economice și asupra dezvoltării capitalului uman; dezvoltarea de **analize utilizând tehnici de cercetare spațială**;

2. Dezvoltarea metodelor de cercetare privind prognozele și previziunile (mai ales cercetări prospective), prin **extinderea utilizării tehnicilor de analiză spațială**, îmbunătățirea modelelor de prognoză, crearea de noi metodologii de cercetare în ceea ce privește măsurarea și identificarea concordanței dintre cererea și oferta de muncă.

MULȚUMIRI

Aprecieri speciale pentru dl. Lucian Alexandrescu, Expert Superior în Statistică - Divizia de Diseminare Statistică, în calitate de reprezentant al Institutului Național, pentru eforturile de furnizare a micro-datelor statistice prin contractul de cercetare Census 2011 pentru ocuparea forței de muncă pe vârste, nivel de educație și economie activitatea la NACE Rev. 2 la 2 digiți.

Din motive obiective, microdatele aprobate din Recensământul din 2002 nu au fost disponibile, motiv pentru care a oprit construcția momentului t1 în modelul celor două momente ale lui Moretti.

Mulțumesc colaboratorilor mei CSIII Beatrice Monica Chiriac, CSII Codruța Drăgoiu, CSIII dr. Ghenadie Ciobanu și CSII dr. Mihalea Ghența, pentru contribuțiile aduse, pentru participare, feed back, critici și aprecieri constructive.

Mulțumesc doamnei CSI, Director Științific Dr. Speranța Pîrciog pentru importanta ghidare științifică.

Un gând special pentru unchiul meu Traian Lincariu (1935-2017) de la Brașov –cel care a iubit cărțile, mi-a urmărit parcursul științific și a ținut familia unită indiferent de distanță.

1. NOUA GEOGRAFIE A LOCURILOR DE MUNCĂ

1.1. Context teoretic

Moretti (2012) dezvoltă linia lansată de Adams (1776), R.B.Reich (1991), Porter (2000), Florida (2002) și mai recent de Krugman, Venables & Fujita (1999). Contribuția majoră adusă de Moretti este poziționare în economia cunoașterii și a prioritizării capitalului uman față de capitalul financiar, ca cel mai valoros „combustibil” pentru realizarea creșterii economice inteligente. Munca inteligentă creează „Marea Divergență”, generează forțe de atracție și inegalități (avânt drept consecințe fenomene complexe cum ar fi: mobilitate, costul vieții, capcana sărăciei). În acest context Noul secol devine **Secolul Capitalului Uman!**

Modelul de referință al cărții este reprezentat de Moretti (2010) în Noua geografie a locurilor de munca. Acest model explică faptul că America, cea mai avansată țară în economia cunoașterii, suferă aceleași procese de dinamică de creare și de distrugere a locurilor de muncă, sectoare și locuri de muncă și chiar și ocupații dispar, prin crearea altor sectoare și locuri de muncă noi/ ocupații noi. Profesorul de la Berkley (Moretti) argumentează că „viitorul creării de locuri de muncă pentru America nu este în industria prelucrătoare, ci în inovare”, motorul dinamicii locurilor de muncă. Acest lucru este evident dacă ne uităm unde sunt astăzi concentrate locurile de muncă nou create. Statele din SUA, care au avut un nivel înalt al calității vieții în ultimele două decenii au două lucruri în comun: ***o forță de muncă cu un nivel de studii foarte înalt și angajatori inovativi***. Statele cu mulți lucrători cu studii superioare și angajatori inovativi creează multe locuri de muncă și pentru lucrătorii mai puțin educați. Astăzi, cel mai bun mod pentru un stat de a genera locuri de muncă pentru locuitorii săi mai puțin educați „este de a atrage companiile inovatoare, cum ar fi firmele cu un înalt nivel tehnologic care folosesc forță de muncă cu un nivel de educație foarte înalt.” **Aglomerările de forță de muncă cu un nivel ridicat de educație al rezidenților din mediul urban au determinat o modificare structurală în economia Americii, în special după 1980.** Modelul lui Moretti consideră ca motor al creșterii economice capacitatea unei locații urbane, cu precădere de a **atrage forță de muncă calificată și companii inovative**. Spirala creșterii economice determină o creștere a atractivității

pentru lucrătorii foarte educați și pentru companiile inovative. În anii 1970 – 1980 succesul economic al unei localități putea fi anticipat prin prezența infrastructurilor de capital (fabricile) și a infrastructurii fizice (drumuri și căi ferate) reflectând prezența Modelului de muncă centrat pe producția industrială (modelul Taylorist). *Apariția noului model de muncă bazat pe inovare și pe cunoaștere a schimbat radical factorii de predicție a succesului economic al unei comunități către caracteristicile capitalului uman ale comunității respective, respectiv ponderea lucrătorilor cu nivel înalt de educație deținut din acea locație.*

Moretti a demonstrat importanța educației în noul secol, ca fiind cel mai bun sector al investițiilor publice, în care sunt asigurate cele mai mari „rate de întoarcere” / „randamente ale investițiilor” ! Aceste **rate de întoarcere (return rates)** sunt alimentate de două fenomene majore: creșterea adaptabilității forței de muncă **și aglomerarea într-o locație a unui număr mare de persoane creative. Aceste fenomene generează externalități pozitive atât cantitative cât și calitative.**

1.2. Scurtă trecere în revistă a rezultatelor recente de cercetare la nivel național

În perioada 2016-2017 a fost realizat Proiectul de cercetare „Noua geografie a locurilor de muncă din România Perspectivă spațială ale pieței muncii” finanțat prin Programul Nucleu. În condițiile obiective ale accesului parțial la microdate au fost realizate analize, cu datele disponibile, din patru **perspective diferite:**

1.2.1. Aspecte și caracteristici ale noului context economic și social în care funcționează piețele muncii

Lincaru & Atanasiu, (2016, p. 12) argumentează că statistica muncii se află la frontiera "noului mod de gândire". Conceptele și standardele de bază privind natura muncii sunt în proces de reevaluare lansate de ILO începând din 2013. Noile schimbări în muncă determinate de globalizare în conexiune cu progresul în cunoaștere, se află în plin proces de diversificare *prin forme și tipologii noi ale muncii, precum și în modelarea noilor relații la locul de muncă (respectiv la sensul de "a avea muncă")*. De asemenea, Chiriac (2016) face o revizuire a noului context al pieței muncii în contextul economiei bazate pe cunoaștere.

Chiriac & Lincaru (2016, p. 50) remarcă *noul model de creștere economică* a țărilor OCDE ca referință normativă pentru România. Indiferent de mixul de politici aplicat este vizibilă în țările dezvoltate

armonizarea cu precădere către un model de creștere axat pe creșterea productivității muncii determinată de intervențiile noilor politici publice pentru inovare și eficiență.

Ciucă, Pîrciog & Lincaru (2017) discută conceptul de *segmentare a pieței muncii, cu provocări și evoluții noi în economia globală a cunoașterii*. Includerea spațiului și a relativizării locului de muncă în analiza noilor forme de *segmentare ale pieței muncii*¹¹ oferă intrări valoroase pentru proiectarea și aplicarea de politici de flexisecuritate¹² și de piața muncii¹³.

Ciucă et. al. (2017, 2018) explorează deficitul de competențe reflectat de formarea profesională în întreprinderi și explică tendința modificării conținutului muncii către *creșterea conținutului cognitiv* al acesteia.

Lincaru & Pîrciog (2016c; 2017d) în contextul libertății de prestare a serviciilor, pun în discuție situația curentă și provocările induse de Directiva Detașării Lucrătorilor (Posting of Workers Directive) în mod particular ca aspecte noi ale interacțiunilor dintre forța de muncă mobilă și piețele muncii sursa și destinație din țări diferite.

Analize recente ale cadrului strategic și al politicilor de dezvoltare regională și de creștere inteligentă au fost realizate de Ciobanu (2016a; 2016b). Instrumente și structuri ale economiei cunoașterii sunt explorate de Drăgoiu (2017) cu referire la domeniile de specializare inteligentă din cercetare. Drăgoiu (2016a) face un inventar al parcurilor industriale, al clustrelor și al incubatoarelor. Aceeași autoare (Drăgoiu, 2016b) prezintă și un inventar al Instrumentelor pentru susținerea sectorului cuaternar în contextul Românesc de dezvoltare.

Perspectiva creșterii economice sustenabile, în sensul Strategiei Europa 2020 deschide orizontul larg al economiei verzi. Tranziția către economia verde impune adoptarea unor traiectorii ghidate de eco-inovare. Ciobanu & Chiriac (2016), identifică noi oportunități de construire a rețelei de ecoinovare în România și o nouă deschidere pentru piața muncii. Lincaru et.al. (2016) prezintă nevoia pentru dezvoltarea unui cadru nou pentru crearea de noi de locuri de muncă în vederea accelerării adoptării procesului

¹¹ **segmentarea pieței muncii:** împărțirea pieței muncii în sub-piețe sau segmente separate, distinse prin diferite caracteristici și reguli comportamentale, de la, from <http://www.ilo.org/global/topics/employment-security/labour-market-segmentation/lang-en/index.htm>

¹² „**flexibilizarea raporturilor de muncă** compensate prin avantaje în materie de securitate a forței de muncă și de securitate socială”, <http://ieeexplore.ieee.org/document/4456021/?reload=true>

¹³ „intervențiile publice care vizează în mod explicit grupurile de persoane cu dificultăți pe piața forței de muncă: șomerii, persoanele angajate, dar care prezintă riscul pierderii involuntare a locurilor de muncă și persoanele inactive care ar dori să intre pe piața muncii”, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/labour-market-policy>

Eco-Inovare în economia Românească. În contextul economiei verzi, Lincaru et. al. (2017a; 2017b) propun ca o nouă abordare: Ocuparea ca beneficiu al infrastructurii verzi și a serviciilor pentru ecosisteme, pe baza unui studiu de caz al distribuției ocupării din „servicii pentru activități destinate clădirilor și peisajelor”. Ghența & Malden (2017) analizează profilul teritorial al locurilor de muncă în sectorul sănătate și asistență socială.

Exploatarea oportunităților oferite de economia cunoașterii prin creșterea capacității de calcul, a diversificării metodelor și tehnicilor econometrice și de creșterea bazei de indicatori (atât în timp și spațiu cât și cu frecvențe crescute) devine posibilă o descriere mai temeinică a stărilor și tranzițiilor între compartimente ale pieței muncii. Aceste noi analize oferă rezultate relevante pentru exploatarea complexă a indicatorilor deja disponibili public. Lincaru, Pîrciog & Atanasiu (2016) prezintă un model a *model de sistem de monitorizare și de alertă a riscurilor șomajului*, care lucrează în trei niveluri spațiale: național, județ și local, în frecvență lunară și anuală. Acest model multicriterial ar putea crește capacitatea Serviciilor Publice de Ocupare (PES) de a:

- reacționa „eficient și efectiv la modificările continue ale cererii publice și politice” și, de asemenea, să facă față cu succes cererii în creștere a „mediului competitiv”. (Contribuția serviciilor publice de ocupare a forței de muncă la UE 2020: documentul de realizare a Strategiei PSE 2020, 2013);

- consolida „transparența pieței forței de muncă și furnizarea de dovezi care să sprijine proiectarea politicilor”, exploatând pe deplin potențialul informațional oferit de indicatorul șomajului înregistrat într-un mod sistemic;

- Crește precizia diagnosticului în timp și spațiu, permițând realizarea de legături spațiale cu efectele și impactul altor politici.

Pîrciog & Lincaru (2017) au constatat că relația antreprenorială și șomajul în România este complexă și încă ambiguă. Rezultatele modelelor au confirmat efectul „refugiați” sau cu efect „de presiune a șomajului”: cu o evidență robustă, *rata șomajului* determină Cauzalitate Granger (CG) pentru *rata ocupării pe cont propriu* și cu dovezi rezonabile, prima determină CG pentru o rata de ocupare pe cont propriu fără angajați. Efectul „Schumpeter sau antreprenorial” este parțial: un nivel mai ridicat al activităților de pornire (start-up) va avea un efect negativ întârziat asupra șomajului într-o anumită zonă spațială, dar numai după 4 și 5 intervale de întârziere (12-15 luni). În situația unui decalaj mai mic decât un an, există un efect invers în